

Groene schoolpleinen zijn klimaatbestendig

‘De belangstelling voor groene schoolpleinen groeit’

De meeste schoolpleinen zijn betegeld en hebben een zandbak en enkele speeltoestellen. Kinderen kunnen op zo'n grijs schoolplein prima hun energie kwijt. De groene schoolpleinen die Alvin Riga van Donker Design ontwerpt, zijn ook geschikt voor natuureducatie, prikkelen de fantasie van de kinderen en bieden schaduw op hete dagen. Deze pleinen kunnen het water opvangen bij extreme regenbuien, die door de klimaatverandering vaker voorkomen. Riga merkt dat de vraag naar groene schoolpleinen, maar ook naar openbare speelplaatsen toeneemt.

Auteur: Rosanne de Boer

Een groen schoolplein kan ook helpen bij het zoeken naar oplossingen voor hittestress en andere klimaatproblemen. ‘Veel gemeenten en scholen voelen de urgentie iets te doen met actuele milieuthema's als klimaatverandering, hogere temperaturen in de stad, wateroverlast en CO2 en fijnstof in de lucht. Het bewustzijn groeit dat groen de gezondheid en het welzijn van jong en oud kan verbeteren. Bovendien kan een groene omgeving helpen om de kwaliteit van de stad duurzaam te verhogen.’

Onderzoek

Gedragswetenschapper Jolanda Maas deed in opdracht van Donker Groep in 2012 onderzoek naar de effecten van groene schoolpleinen op basisschoolleerlingen. Zowel leerlingen, ouders, leerkrachten als directeuren bleken tevredener over hun schoolplein als het groen is. Ze waarderen het plein met een ruime voldoende en vinden het leuker, avontuurlijker, mooier, fijner, gezelliger en groter. In 2014 onderzocht Maas

welke succes- en faalfactoren een rol spelen bij het ontwerpen van groene schoolpleinen. Ook daaruit kwamen voordelen van dergelijke pleinen naar voren. Zo gebruiken leerkrachten het groene schoolplein vaker voor onderwijsactiviteiten, zoals gym en tekenen. Het nodigt leerlingen uit om in contact te komen met de natuur. Hierdoor leren ze meer respect voor het milieu te krijgen en er zorgvuldiger mee omgaan. Onderzoek wijst ook uit dat kinderen zich beter kunnen concentreren in de klas na het spelen op zo'n plein. In de rapporten staat ook dat ouders eerder kiezen voor een school met een groen plein dan een school met een grijs schoolplein. Ook de buurt ondervindt minder overlast van het gebruik van een groen plein in de naschoolse uren.

Zichtbaar maken

Het vergroenen van een schoolplein maakt de buurt minder kwetsbaar voor extreme neerslag. Mede door de klimaatverandering

6 min. leestijd

krijgt Nederland steeds vaker te maken met hevige regenbuien. Dit leidt op veel plaatsen tot wateroverlast, vooral in de dichtbevolkte steden. Toepassing van meer groen vermindert de wateroverlast. De bodem vangt het regenwater op en ontziet daarmee het riool. 'Op knelpunten kunnen ingegraven infiltratiekragen worden gebruikt. Deze laten het regenwater langzaam naar het grondwater weglopen. Een andere mogelijkheid is een wadi aanleggen. Het opvangen water kan ook worden hergebruikt voor het doorspoelen van toiletten.' 'De kinderen zien hoe het water via de regenpijpen vanaf het dak in regentonnen stroomt en gebruikt wordt in de moestuin van de school,' vertelt Riga. 'Het water dat niet nodig is voor de moestuin, gaat in retentiekragen. Zo maak je het ook voor kinderen inzichtelijk wat er met regenwater gebeurt en voeg je een educatief element toe aan de maatregelen voor klimaatadaptatie.'

'De kinderen zien hoe het water via de regenpijpen vanaf het dak in regentonnen stroomt en gebruikt wordt in de moestuin,' vertelt Riga

Alvin Riga

senior ontwerper bij Donker Design

Ijsbaan

Riga merkt dat de vraag naar groene schoolpleinen, maar ook naar speelplaatsen in woonwijken groeit. Donker Design krijgt ook aanvragen uit België voor openbare speelplaatsen. Ze komen onder andere vanuit grote steden als Antwerpen. 'Die aandacht voor meer groen in steden heeft ook te maken met de hittestress die mensen ervaren. In een versteende omgeving is het veel warmer dan in een plek met veel groen.' In een stad kan het tot wel tien graden warmer zijn dan op het platteland eromheen, staat te lezen in een brochure over groene schoolpleinen van Donker Groep. 'We zien dit ook terug in een aanvraag vanuit de gemeente Almere. Deze gemeente heeft een meting gedaan waarbij de openbare basisschool Digitalis als warmste uit de bus kwam. De school durfde op hete dagen de kinderen tussen de middag niet meer naar buiten te sturen om op het betegelde schoolplein te spelen.' Donker Design mocht een ontwerp maken dat voor verkoeling zorgt en uitdaagt tot spelen. 'We hebben mogelijkheden voor schaduw ingebouwd, ruimte gemaakt voor wateropvang en gekeken naar biodiversiteit. Het gedeelte dat betegeld blijft omdat de kinderen daar behoefte aan hebben, hebben we laten zakken en voor een andere type verharding gezorgd. Zo kan de school dit verlaagde plein vol laten lopen met water voor verkoeling in de zomer en een ijsbaan in de winter.'

Circulair

'De gemeente Almere wil dat we alle speelplekken in een tijdsbestek van acht jaar geschikt maken voor circulair spelen. Donker Groep werkt mee aan Circulair Spelen in Almere, een project dat in 2019 startte. Hierbij vormen we traditionele speelplaatsen om tot speelplekken vanuit de circulaire gedachtegang. We kijken onder andere naar hergebruik van aanwezige materialen, maar ook hoe we slimmer kunnen omgaan met nieuwe materialen. Hierbij letten we er bijvoorbeeld op dat we niet onnodig bomen laten kappen,' legt Riga uit. 'Logisch is dat bij het ontwerpen van groene schoolpleinen veel aandacht is voor natuurlijke materialen.' Een boomstam en andere natuurlijke materialen stimuleren volgens hem ook meer de fantasie van de leerlingen dan een schommel. 'Een boomstam kan een verstoppelplek worden of een boot. Zet je een speeltoestel neer, dan dwing je het kind tot een bepaalde manier van spelen.' De belangstelling voor groene schoolpleinen en speelplaatsen is behalve in Almere ook groot in Amsterdam. 'Dit heeft ook te maken met de subsidie die de gemeente Amsterdam geeft. We zien altijd een toename als er gemeente-subsidies vrij komen. De subsidies voor het financieren van een plein zijn per gemeente verschillend. We kunnen hierin adviseren.'

Ontwerp

'Het opstellen van een ontwerp is een dynamisch proces dat we graag samen met de

Dit groene schoolplein biedt verkoeling en schaduw

gebruikers ingaan.' Donker Design heeft voor het maken van een ontwerp en opstellen van het visiedocument gesprekken met alle verschillende partijen: de gebruikers en belanghebbenden. Er zijn aparte bijeenkomsten voor leerlingen, docenten, schooldirectie, ouders, buurtbewoners en de gemeente. 'We dagen hen uit om outside the box te denken. We proberen alle partijen apart te spreken. Als je de kinderen samen met de ouders uitnodigt, krijg je van hen andere antwoorden. Een eerlijk antwoord van hen, als gebruikers, is belangrijk voor ons. We laten ze vaak eerst hun favoriete schoolplein tekenen en gaan daarna met hen in gesprek over hun ideeën.' Riga heeft zelf drie kinderen die naar de basisschool gaan. Hij merkt dat ze, afhankelijk van hun leeftijd en interesses, ook heel verschillende behoeften hebben als het gaat om buiten spelen en een andere spelbeleving.

'Als de ontwerpsschetsen gemaakt zijn en de visie op schrift staat, kunnen de gesprekken

gevoerd worden over een definitief ontwerp. Als de school het wil, kunnen we ook de aanleg en het beheer van het groene schoolplein voor ze doen. Scholen zien vaak op tegen het onderhoud. Als je een groen schoolplein wilt behouden, moet je afstappen van de traditionele wijze van onderhoud plegen, die niet gericht is op de speelbehoeftes van kinderen. Zij verliezen na dit onderhoud vaak hun verstopplekken. Door de nieuwe manier van beheren en onderhouden, ontstaan er ook schuil- en voedselplekken voor vogels, egels en insecten.'

Onderhoud

De onderhoudswerkzaamheden zijn afhankelijk van het type plein. Het varieert van onkruid wieden, vegen, grasmaaien, water geven, snoeien en wilgentenen invlechten tot het vervangen van houtsnippers. 'Om het onderhoud behapbaar te houden, kun je er bijvoorbeeld voor kiezen om het gras hoger te laten groeien en minder vaak te maaien,' aldus Riga.

Met een moestuin op het schoolplein leren kinderen op een speelse en actieve manier planten verzorgen, groenten kweken en samenwerken. Ze kunnen bovendien veel leren over gezond eten. Gebleken is dat kinderen beter groenten eten als ze die eigenhandig verbouwen. 'Op een goed ingericht en niet al te klein, groen schoolplein vinden vogels, vlinders, egels en tal van insecten hun voedsel en beschutting.' Door de juiste keuze van bloemen en planten maak je het plein aantrekkelijk voor bepaalde dieren. 'Door meer variatie in planten en struiken neemt de biodiversiteit in de stad toe. Bovendien nodigt zo'n plein vol leven kinderen extra uit om buiten te spelen en de natuur te ontdekken.'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!